

Hipparchos.

(Kr. e. II. század.)

Hipparchos Bithyniában született Nikea városában és Kr. e. 161 és 126 között csillagászati megfigyeléseket tett Rhodus szigetén és talán Alexandriában is. A matematika történetében azért van szerepe, mert egy húrtáblázatot állított össze; e táblázattal a goniometriának vetette meg alapját, a mennyiben a húr kifejezte a kör sugara és egy szorzó által, mely a húrhoz tartozó középponti szögtől függ:

$$a = hr,$$

hol a a húr, r a kör sugara és h az illető szorzó; mivel

$$a = 2r \sin \frac{\alpha}{2},$$

hol α a húrhoz tartozó középponti szög, azért :

$$h = 2 \sin \frac{\alpha}{2}.$$

Hipparchos húrtáblázata tehát csakugyan goniometriai függvényeket adott meg; hogy azonban mily pontossággal és mily szögműveletekre számította ki ez értékeket, arról sajnos semmiféle adatunk nincs.

Hipparchos tudományos működése még annyiban is említésre méltó, a mennyiben ő vezette be a földmérésbe a földrajzi hosszúság és szélesség fogalmát; a hosszúságot a rhodusi délkörtől, a szélességet pedig az egyenlítőtől mérte. Csillagászati téren egy csillagkatalógust szerkesztett; továbbá meghatározta a tropikus és a sziderikus év tartamát, megmagyarázta, hogy a Nap excentrikus körben mozog a Föld körül és végre kiszámította a Holdnak Földünktől való távolságát elég pontosan, a Napét azonban nagyobb tévedéssel.